

Kreete

Kätlin Vainola
Joonas Sildre

Laste ja perede
arengukava
2012 - 2020

sotsiaal
ministeerium

SISUKORD

Preemia	7
Kurvad silmad	11
Hannese päev	17
Ema ja Hannes lähevad kooli	21
Minu parim sõber	27
Uus õpilane	30
Bänd	35
Rumal nali	41
Sille on üks	47
Kooliaasta saab läbi	53

Mina olen Kreete. Ma olen kümne aastane. Ma arvan, et mul on kõige imelikum pere meie klassis. Ma püüan selgitada nii, et väga segaseks ei läheks.

Kõigepealt siis see, et mu ema on abielus Hannesega ja minu päris isa elab Tartus. Nad lahutasid mu emaga, kui ma olin kahene.

Mul on poolvend Nils, kes on kuuene. Hannes on tema isa.

Ja nüüd on meil ka väike Emma, kes on hoopis ema ja Hannese kasulaps. Meie Nilsiga peame teda ikkagi oma päris õeks.

Preemia

Räägin nüüd natuke sellest, kuidas me Emma saime.

Emaj Hannes soovisid veel üht last, aga millegipärast ta ei sündinud. Lõpuks otsustasid nad meie juurde võtta elama sellise lapse, kellel pole ema ega isa.

Nii pandi meid lapse saamise järjekorda. Pidime ootama, kuni lastekodus e või sünnitusmajja jõuab selline väike tita, keda tema päris vanemad kasvatada ei oska või ei saa.

Meie juures käisid spetsialistid, kes olid ühed tädid, kes vaatasid, kas meil on lapsendamiseks sobiv kodu. Emaj Hannes käisid koos koolitusel, kus õpetati, kuidas kasulastega hakkama saada.

Ühel päeval helises järsku telefon ja emale öeldi, et nüüd on laps sündinud. Alguses hakkas ema õnnest kiljuma, aga siis ehmatas justkui ära. Ta oli tükk aega päris vait, kuni Hannes võttis tal ümbert kinni ja ütles: „Me saame hakkama, ära muretse!“

Siis läks veel natuke aega, sest oli vaja ühed paberid korda ajada. Minu arust oli see aeg liiga pikk. Ma mõtlesin kogu aeg, et meie väike laps peab kuskil üksi ootama lihtsalt mingite paberite pärast. Mõnikord ma isegi nutsin ja ema muutus siis ka kurvaks. Aga siis

me mõtlesime, et mis me talle nimeks paneme ja kõige rohkem meeldis meile kõigile nimi Emma.

Lõpuks said paberid korda aetud ja me sõitsime talle järele.

Tita oli täitsa teistsuguse näoga, kui ma ette kujutasin. Aga nimi Emma sobis talle ikkagi. Ta oli palju armsam, kui ma mõelnud olin.

Mõne päeva pärast tuli meie pereõde titat vaatama.

„Tere, Kreete ja Nils, palju õnne teile õe sünni puhul!“ ütles ta. „Kas olete ise ikka terved olnud?“

Noogutasime pead.

Pereõde hakkas Emmat kuulama ja uurima. Vaatas suud ja kõrvu. Emmale ei meeldinud see üldse ja ta hakkas jubedalt karjuma. Ta tõmbus näost punaseks ja natuke ka siniseks. Ema muudkui lohutas teda ja püüdis ise rõõmus olla.

Kui pereõde tal mähkme ära võttis ja jalavolte uurima hakkas, läks Emmal paha tuju üle. Ta jäi kohe vait ja paistis isegi päris rahul.

„Värske õhk teeb head!“ kiitis Hannes.

„Voldid on väga ilusad,“ rääkis pereõde. „Näete siit ja siit lähevad kõik õigesti.“

Ema, Hannes ja arst kummardusid kõik Emma kohale ja uurisid teda.

„Uih!“ hüppas äkki ema eemale.

Peenike juga purskas Emmast välja ja otse pereõde kampsuni peale. Õde põikas kõrvale, nii et juga riivas

kampsuniäärt.

Me vaatasime kõik veidi ehmunult talle otsa.

„Väike preemia!“ kiitis pereõde hoopis ja ei olnud üldse pahane. „See kuulub ikka asja juurde.“

Emma pandi uuesti riidesse ja ema andis talle lutipudelist piima. Varsti Emma juba magas õnneliku näoga.

Nii saimegi me väikse õe. Ma ei tea, kes tema pärisema ja –isa on. Ma arvan, et nad armastasid teda, aga ei osanud või ei saanud teda ise kasvatada Igal juhul on Emmal meie juures kindlasti hea suureks kasvada.

Kurvad silmad

Minu isa elab Tartus. Käin nädalavahetustel ja suvel tema pool. Varem oli mul nii ema kui isa juures oma tuba. Aga nüüd enam isa juures ei ole. Seal elab Liis.

Oleme Liisiga praegu juba päris head sõbrad. Kasuõed, nagu me ise ütleme. Aga alguses olin ma Liisi peale täitsa pahane. See lugu oli nii:

Sõitsime nagu tavaliselt isaga Tartusse ja juba tee peal rääkis isa, et on tutvunud ühe erilise Kristaga ja soovib mind ka temaga tuttavaks teha.

„Ja eriti tore on see, et Kristal on peaaegu sinu vanune tütar. Te saate kindlasti headeks sõpradeks,“ lisas isa.

Tundsin kohe, kuidas südamest käis valujutt läbi.

„Nojah,“ ütlesin ainult.

Isa ootas natuke ja küsis: „Kas sa ei tahagi teada, mis selle tüdruku nimi on?“

„Ei taha!“ vastasin.

Isa oli edasi vait.

Saime Krista ja tema tütre Liisiga kokku kohvikus.

Mina ei rääkinud eriti midagi, aga Liis seletas kogu aeg ja kõige hullem oli see, et ta lunis, et mu isa temaga piljardit mängiks ja isa mängiski. Terve mängu!

Mulle ütleb isa tihti, et mängime mõni teinekord, räägime praegu niisama juttu.

Läksime koju ja isa küsis: „Sul on vist paha tuju?“

„Ma ei tea,“ vastasin vaikselt.

„Kahju, ma lootsin, et saate omavahel hästi läbi,“ kurvastas isa.

Sel korral me Kristast ja Liisist rohkem ei rääkinud. Aga järgmisel korral oli isa juures kõik veel hullem. Sain aru, et minu toas on mingid võõrad asjad.

Tuli välja, et Krista on vahel pikemalt mu isal külas ja Liis elab siis minu toas.

„Kas ta kutsub sind isaks ka või?“ küsisin ja hakkasin ootamatult nutma.

Isa kallistas mind ja raputas pead. Aga mina ei saanud nuttu järgi jätta.

Sõitsin tookord üksi bussiga Tallinnasse. Minu ees istusid vana naine ja mees. Isa oli palunud neid, et nad mul sõidu ajal silma peal hoiaksid.

„Küll sa, tüdruk, oled kurbade silmadega,“ ütles see mees mulle.

„Kas midagi juhtus? Kas sa oled õnnetu?“ küsis naine.

„Mkm,“ raputasin pead ja ei suutnud midagi öelda, sest ma oleksin kohe nutma pursanud. Naine pakkus mulle komme, aga ma ikkagi raputasin pead ja ei võtnud vastu.

Kodus hakkas mul kõht valutama. Kogu aeg mõtlesin sellele, kuidas Liis nüüd mu isa endale võtab.

Ema muutus murelikuks ja kui ma ka järgmisel nädalal ikka veel kurb olin ja ütlesin, et ei taha enam kunagi isa

juurde minna, võttis ta telefoni ja helistas isale.

Ma ei tea, mis nad rääkisid, aga ema ütles, et isa tuleb Tallinnasse ja siis me lähme kõik koos kohvikusse ja arutame asjad läbi.

„Siin ei ole midagi arutada! M-i-t-t-e m-i-d-a-g-i! Mina ei tule kuskile!“ teatasin mina esialgu.

Aga ema ütles, et isa on ka väga kurb ja segaduses.

„Kas ta tuleks siis minu pärast Tallinnasse?“ uurisin natukese aja pärast.

„Muidugi,“ noogutas ema.

Saimegi kõik koos kohvikus kokku. Sellist asja polnud ammu juhtunud, et mu ema ja isa kokku saavad.

„Kreete on väga pahas tujus viimasel ajal,“ selgitas ema. „Mul on tunne, et te peaksite omavahel asjad selgeks rääkima. Kreete vist arvab, et ta ei ole enam isa jaoks nii tähtis kui varem.“

Ema vaatas minu poole, aga ma istusin silmad maas ja tundsin kuidagi piinlikkust. Isa vist tundis ka, sest ta oli täitsa vait.

„Ma lähen jalutan natuke õues,“ ütles siis ema. „Te saate kahekesi rääkida.“

Kui ema oli läinud, hakkaski isa rääkima. Ta jutustas mulle oma elust ja sellest, kuidas nad emaga olid koos elanud. Et nad oli liiga noored olnud ja tülitšenud. Aga et mitte kunagi ei ole tal plaanis mind kellegi vastu välja vahetada. Mind armastab ta alati ja igavesti, sest mina olen ta tütar.

„Kas ma peaksin Liisi vastu siis sellepärast kuri olema,

et ta pole minu laps?“ küsis isa ja vastas ise. „Ma arvan, et mitte. Mulle meeldib lihtsalt tema ema ja Liis on ju ka tore tüdruk. Aga sind armastan ma üle kõige, ära üldse muretse.“

Oli kuidagi nii hea seda kõike kuulata ja ma pugasin isa kõrvale istuma ja panin pea talle õlale nagu tavaliselt.

Isa võttis mul kõvasti ümbert kinni.

„Kreete, sa ju tead, et sa võid alati minu juures elada, kui sa soovid. Minu kodu ja süda on sulle alati lahti,“ ütles ta vaikselt.

Ematuli tagasi ja naeratas, kui nägi meid sõbralikult koos. Tellisime kõik veel jäätised ja ema-isa rääkisid ka omavahel täitsa sõbralikult. Ei tülitsenud ega midagi.

Sellest alates leppisin oma mõtetes Liisiga ära ja lubasin tal minu isa juures ööbida. Sain aru, et mu ema ja isa armastavad mind kõigest hoolimata ja see ongi kõige tähtsam.

Hannese päev

Kui Emma sai ühe-aastaseks, pidi ema hakkama uuesti tööle käima. Emma oli lastehoiu jaoks veel liiga väike ja ema otsustas alguses poole kohaga tööle minna. Ja Hannes omakorda tahtis olla rohkem kodus.

„Nii on vaheldusrikas,“ ütles ema.

„Ja lastele parem,“ lisas Hannes.

Nüüd oligi nii, et ema käib tööle nädalas kahel päeval ja Hannes kolmel. Ülejäänud aja hoiavad nad Emmat ja natuke meid ka.

Mind muidugi hoida ei tule, sest ma saan ise hakkama. Koolitee on mul juba ammu-ammu selge ja ma oskan pliidi peal süüa teha ka. Eriti hästi teen ma kiirnuudleid.

Mõnikord ma lähen Hannese ja Emmaga kaasa, kui on vaja Nils eelkoolist koju tuua.

See juhtub kolmapäeviti.

Eelmisel kolmapäeval oli hästi ilus talveilm.

„Kas sa tahad uuesti kooli juurde jalutada?“ küsis Hannes, kui ma peale tunde koju jõudsin.

Juba jooksis Emma mulle vastu ja hüüdis oma keeles: „Dää! Dää!“

See tähendas vist ka, et tule kaasa!

Ma olin küll natuke väsinud, aga et ma ei viitsinud kohe õppima hakata, siis otsustasin nendega kaasa minna.

Panime Emma õues kärusse ja hakkasime minema. Hannes torkas talle luti ka suhu. Jõudsime peagi kooli juurde. Mina pidin Emmaga õues ootama ja Hannes läks Nilsile garderoobi vastu.

Kui nad välja tulid, oli Nils hästi pahura näoga.

„Mis sul juhtus?“ tahtsin teada.

„Kas midagi on halvasti?“ uuris Hannes murelikult.

Nils kortsutas ainult kulmu.

„Miks ma pean eelkoolis käima?“ hakkas ta jonnima.

„Selleks, et sa harjuksid päris kooliga,“ teatasin talle.

„Sa pead ju sügisel päris kooli minema!“

„Miks Emma ei pea kuskil käima?“ jonnis Nils edasi.

„Sest ta on väike,“ ütles Hannes. „Pealegi on eelkool tänaseks läbi. Lähme koju!“

„Ma ei jõua kõndida,“ virises Nils. „Ma tahan süüa!“

Ma vaatasin silmanurgast, et Hannes hakkas tõsiseks muutuma. Talle ei meeldi üldse, kui Nils jonnib. Mõnikord on ta isegi päris kurjaks saanud. Õnneks meenus talle praegu, et tavaliselt jonnib Nils siis, kui tal kõht tühi on.

„Nii!“ teatas Hannes. „Nils on kooli peale pahane ja ta ei jõua kõndida. Mis te arvate, kui me teeme lõunasöögi siinsamas? Kõigile hamburgerid!“

Juba keeras Hannes kärü nurgapealse kohviku poole ja hakkas ees minema. Selle peale lõpetas Nils kohe virisemise ära.

„Vaadake, et emale ei ütle!“ pilgutab Hannes meile

silma, kui juba laua taga istusime. „Ma pidin teile täna tervislikku aedviljasuppi keetma.“

Vaatasin oma hamburgerit ja ütlesin: „Siin on natuke kapsast ja kurki vahel, nii et see on ka päris tervislik.“

Hannes ja Nils naersid selle peale.

Koduteel jäi Emma kärus magama ja Hannes arvas, et me võiks tema magamise ajaks parki minna.

Nilsi paha tuju oligi peale söömist kadunud ja ta tuiskas pea ees lumme. Hannes pani kärü Emmaga ühe puu alla ja ütles, et tal on vaja teha üks töökõne.

Me Nilsiga katsusime, kas lumi hakkab kokku. Hakkas küll. Pidasime kohe maha ühe suure lumesõja.

Hannes kõndis eemal edasi-tagasi ja rääkis telefoniga tööjuttu.

„Ärge pead sihtige! Kõvasti ei tohi visata!“ hüüdis ta vahepeal meile.

Kui lumesõda ära tüütas, viskasime pikali ja tegime lumeingleid. Lõpuks hakkas Emma kärus nutma ja meil tuli koju minna.

Kohe kui tupp saime, tundsin, et kõht on jälle hästi tühi. Sama tundis vist ka Nils, sest ta sai vihaseks oma saapa peale, mis jalast ära tulla ei tahtnud.

Hannes soovitas meil televiisorist multikat vaadata ja läks ise kööki suppi keetma. Kui ema koju jõudis, oli tervislik aedviljasupp just valmis saanud ja me istusime kõik koos lauda.

Emma ja Hannes lähevad kooli

Meil on muidu täitsa sõbralik pere, aga eelmisest pühapäevast alates hakkas kõik viltu vedama.

Tulin isa juurest ja ladusin kingiks saadud asjad laua peale. Seal oli uus barbinukk, raamat madudest ja karp põrkavat plastiliini.

Ootasin, et mis Nils nüüd teeb. Tavaliselt on ta mu uute asjade peale hästi kade ja hakkab neid kohe endale nuiama.

Aga seekord ei läinud tal nägu üldse mossi. Ta jooksis hoopis oma tuppa ja tõi sealt legokarbi. See oli uus ja see oli ikka päris suur.

„Ma sain ka uue lego!“ teatas Nils uhkelt ja kallast tüki karbist laua peale.

Viskasin korra pilgu oma asjadele ja siis Nilsi legole. Mul tuli millegipärast kiusutuju peale.

„Miks Nils nii suure lego sai?“ küsisin kõva häälega, nii et see kõõki ka kostaks.

„Ise said ju ka uued asjad,“ ütles Nils.

„Jah, aga ma käisin Tartus ja ma polnud oma isa kaua aega näinud,“ selgitasin juba tigidalt.

„Mina võin ka uusi asju saada, siis kui sina Tartus

oled,“ teatas Nils.

„Kes selle sulle ostis?“ pöörutasin mina. „Kas ema või Hannes?“

„Ema!“ vastas Nils nagu muuseas ja püsis legosid kokku.

„Emaaaa!“ röögatasin mina.

Ema tuli köögist tuppa.

„Mis siin nüüd jälle toimub? Alles sa tulid ja juba tülitsete!“

„Miks sa Nilsile sel ajal asju ostad, kui ma Tartus olen,“ tahtsin teada.

„No Kreete,“ ohkas ema. „Miks te peate muudkui üksteise asju kokku lugema ja arvustama.“

„Kuidas miks?“ hüüdsin mina nõrduvalt. „Kõik peab ühe pere laste vahel võrdne olema!“

„Aga on ju võrdne,“ vaidles ema.

„Ei ole. Mina sain need asjad mujal, mitte siin kodus, mitte sinu käest!“ pahandasin edasi.

„No mis jutt see on!“ muutus ema ka pahaseks. „Esiteks ostsin ma selle lego Nilsile Hannese raha eest. Hannes on Nils isa ja võib talle mõne lego ju osta ja teiseks – ei sobi olla kade, kui sul endal on nii palju uusi asju.“

„Miks mina ei või olla kunagi see, kes ainukesena saab mingeid asju!“ hüüdsin mina, korjasin asjad kokku ja jooksin oma tuppa.

Keegi mulle järgi ei tulnud. Sain aru küll, et ma olin halvasti käitunud. Pärastpoole tulin toast välja ja palusin ema käest vabandust. Aga ema oli kuidagi edasi tusane.

Järgmisel õhtul tuli Hannes Nilsiga lasteaiast ja oli täitsa endast väljas.

„Õpetaja ütles, et Nils kakleb ja lööb teisi lapsi,“ teatas ta pahaselt.

„Mis see veel tähendab?“ kergitas ema kulmu. „Kust sa seda õppinud oled?“

Hannes laiutas ainult käsi.

Nils ei öelnud midagi, näris ainult küüsi, nagu ta viimasel ajal teeb.

„Lõpeta vähemalt see küüntenärimine praegu ära,“ nähvas ema talle.

Järsku kostis toast kolksatus ja seejärel Emma nutt.

Ema tormas teda vaatama ja natukese aja pärast hüüdis hoopis ise „Ai! Ai!“

„Mis juhtus?“ hüüdis Hannes.

„Emma! Ei tohi hammustada! Ei tohi!“ kostis ema hääl.

„Emma viimasel ajal muudkui hammustab, kui tal nutt peale tuleb,“ seletas ema Hannesele.

„Midagi tuleb ette võtta!“ teatas Hannes. „Paistab, et kõigil lastel on korruga talvestress.“

„Mitte ainult lastel, vaid minul ka,“ sai ema päris pahaseks. „Minul on kohe eriti suur talvestress ja mitte keegi ei küsi, kas ma üldse jaksan veel siin teiega tegeleda.“

„Kõigil on raske!“ vaidles Hannes vastu.

Peale seda hakkasid ema ja Hannes tülitsema ja see mulle üldse ei meeldinud. Kartsin, et nüüd nad lähevad lahku ja me peame jälle kuskile kolima.

Aga õnneks asi nii kaugele ei läinud. Ema ja Hannes

läksid hoopis kursustele. Juba samal õhtul istus ema arvuti taha, uuris igasuguseid lehekülgi ja leidiski sellise reklaami:

„Targaks lapsevanemaks: kuidas muuta peresuhted paremaks.“

Esimese hooga ehmatasin ära, et mis nüüd saab. Äkki seal kursustel õpetatakse, kuidas lapsi karistada või arvutikeeldu panna või midagi veel hullemat teha...

Aga meil vedas. Kui ema ja Hannes esimest korda koolituselt tulid, siis olid nad hästi heas tujus. Kallistasid meid ja mängisime kõik koos ühe laste Aliase.

Kui hakkasime magama jääma, tuli ema minuga rääkima.

„Kreete, see vahepealne tülitsemine siin kodus...“ alustas ema. „Ma tahtsin öelda, et see ei olnud kuidagi sinu või Nils'i süü, kuigi ma teiega riidlesin. Ma olin ise liimist lahti...“

Huvitav, kui ema nii rääkis, siis sain temast isegi aru ja ei hakanud vastu vaidlema nagu tavaliselt.

„Ma ei olnud ka kõige parem laps,“ vastasin natuke häbelikult.

Sellest ajast hakkasid nad Hannesega igal nädalal tarkade lastevanemate kursustel käima. Ja tõesti, meie elu läks kuidagi mõnusamaks. Hannes leppis Nilsiga kokku, et maadleb temaga igal õhtul, siis Nils ei pea lasteaias kaklema ja Nils oli sellega täitsa nõus. Ja küüntenärimine jäi vähemaks, kui Hannes lubas temaga iga närimisvaba nädala tagant veekeskusse minna.

Peale kõige muu hakkasid ema ja Hannes kahekesi igal nädalal väljas käima. Ja see oli lahe, sest siis tulid Hannese ema ja isa ehk mamma-papa meid hoidma. Ja nendega oli alati lõbus.

„Me mõistame nüüd üksteist ja oma lapsi paremini,“ ütles ema.

„Parem kohe probleemiga tegeleda, kui oodata, kuni see üle pea kasvab,“ lisas Hannes.

Minu parim sõber

Kaisa on mu parim sõber. Me käisime juba koos lasteaias. Ükskord talvel juhtus Kaisaga selline lugu.

Kõik sai alguse suusatunnis. Mina seal tunnis ei käinud, sest mul oli köha ja ema arvas, et suusatamine teeb selle hullemaks. Nii kuulsin ma kõigest alles järgmisel päeval.

Nagu tavaliselt tuli ka tol päeval suusatada kaks ringi metsa all.

Kiiremad läksid ees minema ja teised sõitsid tasapisi järele. Kaisal olid sel talvel esimest korda suusad all ja ta jäi teistest päris palju maha. Kui ta oli teise ringi lõpus, nägi ta Smillat ja Bellat ühe puu all seismas ja hingeldamas.

„Juurde-juurde!“ karjus Smilla talle ja mõlemad seisjad naersid.

Kaisa tahtis neist kiiresti mööda sõita.

„Kuule, aga kõik teised pöörasid siia!“ näitas Bella ühele kitsale suusarajale, mis suundus põõsaste vahele. „Õpetaja käskis sõita suure kivini ja tagasi!“

„Jajah,“ noogutas Smilla. „Me puhkame siin ja sõidame kohe järele.“ Kaisa kehtas õlgu ja ütles:

„Nojah,“ ning pööras sinna, kuhu Bella suusakepp ikka veel sihtis.

Kaisa rühkis edasi, aga ei märganud ühtegi teist last. Ka Smillast ja Bellast polnud midagi kuulda. Kui Kaisa lõpuks kivi juurde jõudis, sai ta aru, miks Smilla ja Bella olid itsitanud. Nad saatsid ta vales suunas! Kaisa hakkas vihaselt tagasi tulema.

Väsinuna jõudis ta kooliõue, kus teda juba otsiti.

„Kus sa olid?“ hüüdis kehalise kasvatuse õpetaja natuke pahaselt. „Ei tohi teistest maha jääda!“

Kaisa oli lihtsalt vait ja vaatas silmanurgast, kuidas Smilla ja Bella eemal itsitasid.

Järgmisel hommikul olime kõik koos garderoobis, kui Smilla tuli seisis Kaisa ette ja küsis: „Kas lähed täna ka ja vaatad kivi üle?“

Kaisa oli vait ja vaatas temast mööda.

„Mis viga on?“ tahtsin mina siis teada. „Mis kivi?“

Bella hakkas nüüd õhinal rääkima, mis eile oli juhtunud.

„Jääge vait!“ turtsatas Kaisa ja jooksis garderoobist välja.

„Lollakad!“ hüüdis ta veel ükselt.

Nüüd hakkasid kõik eelmisel päeval juhtunut arutama. Meie klassi tüdrukud jagunesid poolest, ühed arvasid, et Smilla ja Bella on nii lähedad tüdrukud ja nad olid saanud hea naljaga hakkama. Teised arvasid, et nad käitusid ikka väga nõmedalt.

Mul hakkas Kaisast kohe kahju ja ma jooksin teda otsima.

„Sa pead õpetajale ära rääkima!“ soovitasin talle. „Sa oleksid võinud metsas ära ju eksida...“

„Ma ei saa rääkida! Ma ei taha kitukas olla,“ lõi Kaisa silmad maha.

„Ma räägin siis ise!“ ütlesin. Minu ema oli alati õpetanud, et lapsed peavad täiskasvanutelt abi küsima, kui nad ise hakkama ei saa.

Lõpuks oli Kaisa nõus minuga kaasa tulema ja me otsisime kehalise kasvatuse õpetaja üles.

Õpetajal läks kulm kortsu: „Vaeseke, sa tegid ju siis kaks kilomeetrit pikema sõidu kui teised. Ma loodan, et sa ei külmetanud.“

Seejärel otsis õpetaja meie klassijuhataja üles ja nad rääkisid tükk aega omavahel. Smilla ja Bella kutsuti sel päeval õpetajate tupp.

Järgmisel päeval tuli meie õpetaja klassi ühe naisega, keda ma olin vahel kooli peal näinud.

Meie õpetaja ütles: „Saage tuttavaks – Kaidi Pärn. Tema on meie kooli psühholoog. Täna tunnis räägib ta meile, kuidas me saame klassis oma suhteid paremaks muuta.“

Kaidi Pärn tervitas meid ja rääkis sõprusest ja tunnetest. Et kui me ütleme või teeme kellelegi midagi halba, siis kuidas teine laps ennast tunda võib.

Paistis, et kõigil oli kuidagi piinlik. Vaatasin korraks klassis ringi ja nägin, et kõik vaatavad maha ja on kuidagi hästi vaiksed.

Tunni lõpuks panime kirja meie klassi hea läbisäämise reeglid ja kirjutasime kokkuleppe märgiks kõik sinna alla. Smilla ja Bella ka. Loodetavasti meie klassis enam keegi kedagi ei kiusa.

Uus õpilane

Kui õpetaja ütles, et meile tuleb uus poiss, siis läksime väga elevile. Siiani olid meie klassis kogu aeg ühed ja samad lapsed olnud. Õpetaja rääkis veel, et uus poiss ei saanud varem kooli tulla haiguse pärast. Et ta näeb halvasti ja et ta ei saa kõndida.

Ja siis ühel esmaspäeval oligi ta kohal – ratastoolis ja koos ühe suure tüdrukuga.

Õpetaja tutvustas: „Meie uus õpilane Aleks ja tema tugiisik Kertu. Kertu hakkab koos Aleksiga koolis käima. Ta aitab tal õppida ja kooli peal liikuda.“

Mul hakkas kohe Aleksist väga kahju ja ma ei julgenud hästi tema poole vaadata.

Agas paistis, et Aleks ise ei olnudki eriti kurb. Kertu lükkas ta aknapoolse rea esimese laua taha, kuhu õpetaja oli näidanud, ja istus ise sinna kõrvale.

Aleks vaatas klassi ja naeratas laialt. Ma ei tea, kuidas teistel, aga mul oli väga raske niimoodi kohe naeratada. Agas ma püüdsin ikka.

Pärast tunde me arutasime Kaisaga, kui jube on ikka elu, kui ei näe ja ei saa kõndida. Otsustasime et me Aleksinähes ei jookse ega müra.

Me harjusime oma uue klassivennaga kiiresti ära.

Hoolimata sellest, et ta nägemine oli halb, oli ta hästi palju lugenud. Tal oli eriline luup, mida ta lugemiseks kasutas.

Aleks teadis alati vastuseid ka kõige keerulisematele küsimustele.

Näiteks küsis õpetaja ükskord loodusõpetuse tunnis: „Kas te teate, keda peetakse selgrootutest kõige nutikamaks?“

Hakkasime Kaisaga alles mõtlema, et kes need selgrootud on.

Aga Aleks tõstis juba käe ja ütles: „Mulle meenub, et need on kaheksajalad.“

Või siis tahtis õpetaja teada: „Kuidas kirjutatakse režissöör?“

Ma teadsin küll, et see on see inimene, kes filme teeb, aga kirjutanud ma seda küll kunagi polnud. Nii ei teadnud ma ka, kui palju seal s-e või muid tähti olema peab.

Teised ka ei teadnud, ainult Aleks kirjutas oma vihikusse selle sõna õigesti. Pärast ütles ta veel natuke vabandades, et oli eile ühe režissööri elulugu lugenud, sellepärast tal see sõna nii hästi meeles oli.

Nüüdsest oli Aleks alati kindel osaleja, kui oli vaja klassi esindada mõnel viktoriinil või olümpiaadil. Viimaselt keskkonna võistluselt tõi meie klass tänu Aleksile esikoha ära.

Ja kui alguses me olime kõik Aleks juuresolekul hästi tagasihoidlikud, siis ajapikku unustasime ära, et Aleks

on kuidagi teistsugune. Hakkasime jooksma, naerma ja mürama nii nagu tavaliselt. Ja paistis, et Aleksit ei häirinud see põrmugi. Ta oli ise see, kes kõige rohkem naeris, kui me vahetunni ajal pinaleid loopisime või koridoris üksteist taga ajasime.

Olime endale saanud väga torelda klassivenna.

Bänd

Meil on klassis niisugune komme, et me käime tihti üksteisel külas. Õpetaja isegi soovitas meil seda teha, sest nii me õpime üksteist paremini tundma.

Ma räägiksin nüüd sellest, kuidas me Kaisaga esimest korda Aleksil pool käisime ja mis sellest välja tuli.

Ükskord pakkus Aleksil saatja Kertu: „Kui teie vanemad lubavad, siis võite natukeseks külla tulla! Täna on vaba päev, Aleksil ei ole vaja võimlemisse ega taastusravisse minna.“

Vaatasime Kaisaga üllatunult teineteisele otsa.

„Me võime küsida,“ ütlesin siis. Ja Kaisa noogutas.

Võtsime oma mobiilid ja helistasime emadele.

„Ma toon teid pärast autoga ära,“ ütles Kertu veel.

Varsti olimegi autos ja veeresime Aleksil kodu poole. Ühel hetkel pöörasime suure tee pealt ära ja sõitsime natuke metsa vahel. Jõudsime väikeste majade juurde.

„Selles külas Aleks elabki,“ teatas Kertu ja keeras auto ühe heki kõrvalt hoovi. Tulime välja, Kertu tõstis ratastooli pakiruumist välja ja aitas Aleksil autost tooli.

„Tulge!“ ütles Aleks naeratades ja hakkas mööda kivist jalgteed helesinise maja poole vurama. Suure akna peal seisis üks naine koos väikse titaga ja lehvitas meile.

„Tere!“ tutvustas ta ennast meile, kui tuppa jõudsimel.
„Mina olen Aleks ema.“

Võtsime riided ja saapad ära ja pidime kohe lauda istuma. Üritasime küll alguses viisakusest öelda, et meil pole kõht tühi, aga Aleks ema ei tahtnud seda kuulda.

„Ma mäletan küll, mis tunne oli pärast pikka koolipäeva,“ naeris ta. „Selline tunne, et kõht on juba vastu selgroogu vajunud.“

Peale sööki läksime Aleks tuppa. Tal oli hästi suur tuba, kus olid mingid võimlemisredelid ja klaver. Vaatasime alguses natuke niisama ringi, aga siis tegi Aleks arvuti lahti ja ütles, et ta on ise muusikat teinud.

Istusime Kaisaga diivanil ja kuulasime, kuidas Aleks laulis robotkoerast, kelle aku on tühjaks saanud ja kes ootab, et keegi seda märkaks ja uuesti tööle paneks. Aleks häälel kostis arvutist nii teistmoodi.

„Kas sa täitsa ise tegid selle laulu?“ küsisin imestunult.

„Mhmh,“ noogutas Aleks.

„Sõnad ka või?“ ei suutnud Kaisa uskuda.

„Mhmh,“ noogutas Aleks jälle.

„Issver, see pole võimalik,“ ahhetasime koos. „Kas sa tahad lauljaks saada?“

„Ma ei tea,“ ütles Aleks natuke häbelikult. „Mulle meeldib lihtsalt laule teha.“

„Sa peaksid kuskile talendisaaatesse minema,“ tuli mul hea mõte.

„Kertu ütleb ka seda,“ naeris Aleks. „Aga ma tahaks ise tegelikult oma bändi teha. Ma teeksin ise muusikat ja

mängiksin süntesaatorit.“

Oma bändi! See tundus lahe mõte. Mul oli kahju, et me Kaisaga selle peale varem polnud tulnud.

„Aga me võiks koos bändi teha,“ ütlesin kõvasti.

„Mhmh,“ noogutas Kaisa õhinal. „Me Kreetega võime laulda. Me käime ju lastekooris.“

„Hea mõte!“ läks nüüd Aleks ka hoogu.

„Millest me võikime laulda?“ küsisin mina.

„Ma ei tea...“,“ närts Aleks pliiatsiotsa.

„Äkki teeme sõbralaulu ja esitame seda sõbrapäeva klassiõhtul?“ hüüdis Kaisa.

„Jaa!“ vastasime meie Aleksiga peaaegu kooris.

Sel päeval me laulusõnu välja mõelda ei jõudnud. Tulid küll juba mõned head mõtted, aga siis astus Kertu uksest sisse ja ütles, et ta peab nüüd meid koju viima.

Kodus voodis mõtlesin edasi ja hommikuks oli hea idee olemas.

„Teeme sellise laulu, kus sõnadeks on kõik meie klassi laste nimed!“ ütlesin Kaisale ja Aleksile koolis.

„Näiteks nii: Kreete, Kaisa, Aleks, see on kolmas a, Sille, Pille, Maara, kõik nad sõbrad, jaa! Smilla, Bella, Erki...“ lugesin ette.

„Smilla ja Bella... ma ei tea,“ katkestas Kaisa mind ja tegi mossis näo.

„Nojah,“ noogutasin mina. „Nad on ju meie klassis. Ja me ei pea nendega just nii väga parimad sõbrad olema. Aga mäletad, mis psühholoog Kaidi ütles? Ta ütles, et me saame olla igal juhul head kaaslased. Laulame näiteks

nii: Smilla, Bella, Erki, ütleme me tere, Joonas, Lee ja Triinu, kogu klassiperel...”

„No olgu,“ oli Kaisa lõpuks nõus.

Aleksil olid silmad kinni ja ta ümises natuke. „Mul on juba üks mõte, kuidas see laul olla võiks!“ teatas ta siis rõõmsalt. „Teen täna kodus valmis ja reedel võiksite jälle külla tulla. Siis teeme bändiproovi!“

„Jaa!“ ütlesime meie kooris.

Nüüd hakkas põnev aeg, hakkasime Kaisaga reedet ootama ja mõtlema, et mis riietuses meie bänd esinema hakkab ja mis meie bändi nimeks saab.

Ja sõbrapäeva klassiõhtul toimuski meie bändi Akreka esimene menukas kontsert. Esitasime kolmekesi laulud „Robotkoer“ ja „3. a sõbralaul“. Aleks mängis süntesaatorit ja meie Kaisaga laulsime. Meil olid isegi mikrofonid. Aleksi isa aitas need üles panna.

Kuna olime oma bändiasja salajas hoidnud, siis olid kõik meeletult üllatunud ja plaksutamise ei tahtnud kuidagi lõppeda. Õpetaja arvas, et sõbralaulust võiks saada meie klassi hümn.

Ah jaa, bändi nime tuletasime me minu ema ja Hannese soovitusel enda eesnimedest.

Rumal nali

Nädalavahetusel sõitsime maale vanaema ja vanaisa juurde. Maal on tore. Peale kõige muu on mul seal ka kaks sõpra.

Kallistasin vanaema, rääkisin vanaisaga natuke juttu ning lippasin siis kohe naabrite juurde.

Kümnene Robin ja kaheteistkümnene Trevor olid oma toas arvutite taga.

„Tsau!“ tervitas Robin ja tõstis korraks pea.

„Tsau!“ ütles Trevor. „Me saime klassivennalt uue mängu.“

Istusin Robini kõrvale ja võisin ka natuke mängida.

Varsti tüütas mäng meid ära. Tuli mõte, et vaataks arvutist „Kättemaksukontorit“. Vaatasimegi ühe osa. Siis hakkasime fotosid töötleva. See käis nii, et võtsime mingi pildi, mis Trevor oli oma fotokaga teinud ja joonistasime arvutiga mõnele poisile sarved või vuntsid.

Robin avas pildi, kus peal oli üks prillidega poiss.

„See on Siim,“ naeris ta. „Ta on täiega loll.“

Trevor kirjutas poisi särgi peale **OLEN LOLL**.

Nad joonistasid talle veel suitsu suhu, mitu punni näole ja paisutasid ta nina kuidagi hästi suureks. Kuigi ma ei taha tavaliselt inimeste üle naerda, siis see pilt

ajas küll naerma.

„Mul tuli üks mõte,“ teatas Trevor siis.

„Mis? Räägi meile ka!“ tahtsime teada.

„Kohe, oodake, ärge vaadake praegu,“ kihistas Trevor omaette.

Poiste ema kutsus meid kööki sööma. Läksime Robiniga kööki, Trevor jäi veel arvutisse.

Kui tagasi tulime, näitas ta meile itsitades mingit lehekülge. Keset lehte ilutses see suitsu ja suure ninaga pilt Siimust ja pildi all olid juba kommentaarid:

Kristo: hahhaaa, täiega nõme mees!

Jorgen: Mida pilti!

Enn: siim on ikka kõva... mees

„Ma panin Facebooki üles,“ teatas Trevor meile. „Nüüd saab täiega nalja.“

Robin vaatas ja hakkas ka naerma. Mul tuli ebamugav tunne peale.

Võtsin julguse kokku ja ütlesin: „Nii ei tohi teha!“

„Ah?“ muutus Trevor veidi tõsisemaks.

„Mis sul hakkas?“ mühatas Robin.

„...et ma arvan, et see ei ole ilus...“ venitasin kõheldes. Oli raske suuremate poiste vastu niimoodi hakata.

„Ma mõtlesin, et teete lihtsalt arvutis nalja ja kustutate need pildid pärast ära,“ ütlesin vaikselt.

„Mis sa põed?“ osatas Trevor. „Ma ainult korraks panen, siis võtan maha.“

„Kui ei meeldi, ära vaata,“ teatas Robin.

Mulle ei meeldinud, et nad niimoodi räägivad ja otsustasin vanaema juurde tagasi minna. Kuidagi paha tunne oli.

Oli juba päris hilja, kui keegi koputas.

Vanaema läks vaatama ja kuulsime Trevori häält: „Kas Kreete on siin?“

Jooksin esikusse.

Trevor oli ähmi täis ja küsis sosinal: „Kuule, kas sul see Hannes oskab arvutis igast asju teha?“

Noogutasin vaevumärgatavalt.

Trevor sai aru, et ma olen ikka veel pahane ja ütles: „Palun vabandust, aga meil on nüüd suur jama.“

„No mis teil siis on?“

„Mul ema on täitsa närvis,“ seletas Trevor kiiresti. „Selle Siimu... vaata see pilt onju... Siimu ema helistas, et nad nägid ka seda pilti ja seal on mingid ropud kommentaarid nüüd ja... et mu ema on vihane... ja Siimu ema on pahane ja..., ma pean selle sealt maha võtma, aga ma ei oska millegipärast ja... ja mu ema ei oska ka... ma mõtlesin, et äkki Hannes...“

„Räägi ise temaga,“ ütlesin ja kutsusin Hannese.

„Äkki sa ise...“ vaatas Trevor mulle alandliku näoga otsa. Aga raputasin pead.

Trevoril ei jäänud muud üle, kui Hannesele ka kõik ära rääkida. Hannes pani jope selga ja läks naabrite juurde. Tahtsin teada saada, mis edasi saab, ja jooksin temaga kaasa.

Hannes istus arvuti taha ja hakkas klõbistama. Õnneks ongi tema töö arvutitega seotud ja seda asja ta tunneb.

Umbes viie minuti pärast tõusis Hannes püsti ja ütles: „See pilt on nüüd hävitatud, aga poisi ja tema perekonna jaoks peate ühe väga korraliku vabanduse välja mõtlema.“

Trevor ja Robin seisis süüdlaslikult tema ees.

„Vabandust, me mõtlesime nalja teha,“ pobisesid nad. „Mõtlesime, et näitame pilti ainult mõnele sõbrale ja siis võtame kohe maha.“

„Selline asi ei ole naljakas. Kui sa midagi internetti üles paned, siis näeb seda kogu maailm. Mis tunne teil endal oleks, kui keegi sellise rumala pildi teist teeks ja Facebooki paneks?“ küsis Hannes karmilt.

„Aitäh sulle, naabrimees,“ tänas poiste ema Hannest ja lisan kurjalt. „Aga nüüd nad alles saavad. Kuni suveni ei lähe üldse keegi arvutisse!“

„Vaevalt karistamine ja arvutikeeld midagi aitab,“ kahtles Hannes. „Tuleb hoopis selgeks teha, mida internetis tohib ja mida ei tohi teha.“

Hannes istus uuesti arvuti taha ja toksis sisse aadressi: www.targaltinternetis.ee

„Lugege ja uurige seda,“ ütles ta emale ja poistele.

Poiste ema lõi häbelikult silmad maha.

„Aitäh veelkord. Eks ma pean ise ka rohkem vaatama, mis nad siin arvutis teevad,“ nõustus ta.

„Ma arvan, et homme võiksite parem õues mängida,“ pakkus Hannes.

Olime kõik sellega nõus.

Sille on üks

Olin tagasi linnas. Istusime koos Kaisaga Sille juures köögis ja mängisime kohvikut. Sille on meie klassiõde.

Mina ja Kaisa olime ostjad ja Sille oli ettekandja.

„Palun, siin on teie kartulikrõpsud ja kokakoola,“ ütles Sille ja tõstis kandiku meie ette.

„Aitäh!“

Ulatasime mänguraha.

„Mul on parem mõte,“ ütles Sille ja ronis taburetiga ülemise köögikapi juurde.

Ta tegi ukse lahti ja tõstis sealt ühe vana plekkpurgi välja.

„Ema hoiab siin raha,“ seletas ta ja õngitses purgist pataka eurosid välja. „Mängime parem päris rahaga, siis on huvitavam.“

Vaatasime ehmunult Kaisaga üksteisele otsa.

„Kas su ema ikka lubab?“ küsis Kaisa.

„Muidugi!“ noogutas Sille. „Ja ta ei saa teadagi ju.“

Sille jagas raha laiali ja mängisime edasi.

Õhtul kella kaheksa paiku helistas ema mulle ja kutsus koju.

„Jääge ööseks minu poole!“ pakkus Sille.

Vaatasime jälle Kaisaga üksteisele otsa. Homme oli

laupäev ja see tundus täitsa hea mõte!

„Küsime emade käest järgi!“ ütles Kaisa ja hakkas kohe helistama.

„Aga kas sinu ema lubab?“ uurisin igaks juhuks Sillelt.

„Ee..ta ei olegi kodus...“ ebales Sille.

„Mismoodi? Sa oled öösel üksi või?“ tegin suured silmad.

„No... mitte päris, Pille on ka ...või peaks olema,“ venitas Sille edasi. „Aa-aga... ta lubab kindlasti... ta on reedeti tavaliselt... ee... kuskil peol... või ... noh öösel ära... .“

„Aga millal su ema siis tuleb? Kas homme?“ küsis Kaisa.

„Eeei, ta tegelikult ei tule sel kuul üldse,“ vastas Sille.

„Ei tule või? Pillega kahekesi olete või?“ ei suutnud me Kaisaga uskuda.

„Nojah... ema jäi siin töötuks ja läks Soome tööle ja sealt on kallid kogu aeg edasi-tagasi sõita. Ta saadab meile hästi palju raha,“ selgitas Sille.

„Päriselt või?“ imestasin mina.

„Pille käib ju alles kümnendas klassis,“ ahhetas Kaisa.

„Ema ei lubanudki rääkida koolis, et ta Soome läks,“ teatas Sille.

„Aga kus su isa on?“ küsis Kaisa.

„Ta on emaga tülis ja ema ei luba meil temaga suhelda,“ ütles Sille vaikselt.

„Aga jääte siis või?“ tahtis Sille teada.

„Ma tean, et mu ema ei luba, kui vanemaid kodus

ei ole,“ ütlesin mina.

„Mina ka ei või,“ teadis Kaisa.

„No ise teate!“ nähvas Sille. „Ma lähen poodi ja ostan igast häid asju, limpsi ja popkorni ja pulgakomme ja...“

„Me tuleme kohe homme hommikul,“ pakkusin mina.

„Vaatame!“ ütles Sille järsku vaikselt ja läks oma tuppa.

Astusime koos Kaisaga trepikotta ja pörkasime täiesti ootamatult kokku meie oma õpetajaga! Koos õpetajaga oli veel üks võõras naine.

„Tere, tüdrukud!“ ütles õpetaja, „Ega te juhuslikult Sille juurest ei tule.“

„Tuleme,“ vastas Kaisa.

„Meie jälle lähme tema juurde, just otsisime, kus on korter 35,“ selgitas õpetaja.

Näitasin käega Sille ust ja õpetaja lisas: „Väga hea. Minge teie nüüd koju, head nädalavahetust!“

Nägime Sillel alles esmaspäeval. Tuli välja, et see naine, kes õpetajaga kaasas käis, oli lastekaitsest. Naabrid olid talle helistanud, sest nad olid märganud, et Sille on pidevalt üksi. Ja õpetajad olid samuti lastekaitsega ühendust võtnud, sest Sillel olid juba pikemat aega kodutööd tegemata.

Peale seda jäi Sille paariks nädalaks koolist eemale. Õpetaja mainis ainult, et ta oli haigeks jäänud.

Kui Sille kooli tagasi tuli, olid tal uued riided seljas ja rõõmus nagu ees. Ta tuli õhinal meiega rääkima. Lastekaitsetöötaja oli Sille emaga kohe ühendust võtnud ja ema tuli Soomest tagasi, läks siin

nõustamisele ja sai juba mitu tööpakkumist.

Peale selle oli lastekaitsetöötaja rääkinud ka Sille isaga ja kutsunud ta emaga kokkusaamisele! Alguses olid Sille vanemad olnud omavahel küll väga riiakad, aga lõpuks nõustusid nad perelepituses käima.

„Me oleme isaga nüüd kaks korda kinos käinud!“ ütles Sille uhkelt. „Ja suvel lähme võib-olla Hiiumaale.“

„Äkki su vanemad hakkavad jälle koos elama?“ pakkus Kaisa.

„Seda ma küll ei usu,“ arvas Sille. „Aga vähemalt ei karju nad enam üksteise peale. Ja isa tegeleb minu ja Pillega.“

„See on ju ka hästi,“ ütlesin vaikselt ja neelatasin. Aga tegelikult olin päris rõõmus. Oli tore, et Sillel asjad paremaks lähevad.

Kooliaasta saab läbi

Kooliaasta hakkas läbi saama ja suvevaheaja tunne tuli üha rohkem peale. Koolis oli ka kõigil hea tuju. Kodus tegid ema ja Hannes suvepuhkuse plaane.

See, et meil on selline segane pere, on suviti eriti keeruline. Juba kevadel hakkab ema minu isa ja kõigi vanaemade-vanaisadega aru pidama ja graafikuid tegema, et kes kus suvel puhkab.

Nüüd meil ongi juba graafik kõrgiseinal ja seal on kirjas, et kohe peale kooli lõppu lähme Nilsiga seikluslaagrisse. Pärast seda olen mina isa juures Tartus ja Hannes võtab puhkuse ja on koos Nilsiga ja Emmaga kodus. Seejärel lähme meie ehk kõik lapsed vanaema-vanaisa juurde maale. Ja peale seda tuleb kõige põnevam asi. Me lähme kogu perega telkmatkale. Ema ja Hannes võtavad siis koos puhkuse. Pidime isegi Ruhnu saarele sõitma.

Peale seda oleme veel emaga kodus ja Hannes käib tööl ja siis suve lõpus sõidame Nilsiga kumbki oma vanaema juurde. Meil on nii palju kohti, kus puhata.

Agas enne kooli lõppu tuli natuke veel koolis käia. Arutasime ka koolis, mida suvel teha. Lubasime Kaisaga,

et lähme kindlasti Aleksile külla ja teeme midagi koos Sillega.

Enne kooliaasta lõppu on meie klassis kombeks maha pidada üks lastekoosolek. Seal me kõik ütleme, mis meile möödunud kooliaastast meelde jäi, mis läks hästi ja mis halvasti ja mida võiks järgmisel aastal paremini teha.

Enne koosolekut arutasin kodus emaga, mida ma võiksin seal öelda. Mõtlesime, et sel aastal oli meil hästi palju juttu sõbralikkusest ja üksteise aitamisest.

Ja nii ütlesingi koolis: „Mulle meeldis, et me õppisime sel aastal, et hästi tähtis on olla sõbralik ja teisi aidata.“

Kõik lapsed said sõna. Aleks tänas kõiki klassikaaslasi, kes olid ta hästi vastu võtnud.

Smilla arvas, et hea oli see, et psühholoog räägib lastega, kui lastel mõni mure on.

Kaisa ütles, et talle meeldis targemaks saada. Kõik me ütlesime ilusaid ja tähtsaid asju ning lubasime suve jooksul veel targemaks ja tublimaks kasvada.

Õpetajale meeldis minu ja teiste arvamus väga.

Lõpuks sõime kommi ja arutasime, kus suvevaheaega veeta. Õpetaja andis meile suvelaagrite kohta infot ja jagas kõigile kleepsud:

LASTEABI TELEFON
116111

„See kleepige endale telefoni või rahakoti peale! Siit saate nõu ja abi ükskõik, millise mure korral, mis puudutab teid või teisi lapsi,“ õpetas ta. „Ja olge siis suvel hästi ettevaatlikud ja tähelepanelikud. Hoidke ennast ja teisi!“

Laste ja perede arengukava

2012–2020

„Kreete“ on lasteraamat, milles kümneaastane peategelane Kreete jutustab oma perest, koolikaaslastest ja ettetulnud juhtumitest. Nii nagu päris lapsed Eestis, elavad ka raamatutegelased erinevates peredes, seistes silmitsi nii murede kui rõõmudega.

Raamat on koostatud tuginedes Laste ja perede arengukavale 2012–2020. Laste ja perede arengukava on riigi dokument, milles on kirjas kõik need tegevused, mida plaanitakse kaheksa aasta jooksul teha selleks, et lastel ja peredel oleks Eestimaal hea, turvaline ja tore elada. Arengukava peaesmärgiks on laste ja perede heaolu suurendamine ning elukvaliteedi tõstmine, soodustades seeläbi laste sünde.

Selleks on püstitatud viis alaeesmärki:

1. **Eesti laste- ja perepoliitika on teadmispõhine ja ühtne**, toetades ühiskonna jätkusuutlikkust;
2. **Eesti on positiivset vanemlust toetav riik**, kus pakutakse vajalikku tuge laste kasvatamisel ja vanemaks olemisel, et parandada laste elukvaliteeti ja tulevikuväljavaateid;
3. **Lapse õigused on tagatud ja loodud on toimiv lastekaitseüsteem**, et väärtustada ühiskonnas iga last ja tema arengut ning heaolu toetavat turvalist keskkonda;
4. **Eestis on perede adekvaatset majanduslikku toimetulekut toetav kombineeritud toetuste ja teenuste süsteem**, et pakkuda perele püsivat kindlustunnet;
5. **Meestel ja naistel on võrdsed võimalused töö-, pere- ja eraelu ühitamiseks**, soodustades kvaliteetset ja iga pereliikme vajadustele vastavat igapäevaelu.

Mitmed arengukava väärtused, ideed ja soovitusel sisalduvad ka käesolevas raamatus – seeläbi on nii suurte kui väiksemate lugejate võimalik tutvuda tänase Eesti riiklike arengutega, mis varsti meie kõigi igapäevaelu mõjutavad.

Loodame, et raamat pakub lugemisrõõmu ja mõtlemisainet nii lastele kui täiskasvanutele!

Laste ja perede arengukava 2012–2020 terviktekst on leitav Sotsiaalministeeriumi koduleheküljelt www.sm.ee